

/ Anna K. (*1948):

Ve světě kožené galanterie

*rozhovor uskutečněn 15. 6. 2021 v Praze – Horních Počernicích
tazatelka Marie Koval (Mrvová)*

→ 1. Kapitola:

V první třídě jsem se musela naučit slovensky a maďarsky (1948–1966)

Takže já jsem se narodila v roce 1948 v létě a takový zvláštní datum to byl, protože v té vesnici v Komni, kde jsem se narodila (jinak tu bylo rodiště Komenského), tak zrovna měly být v neděli hody. A já jsem se narodila v pátek před těma hodama akorát, protože začaly zvonit zvony a babička, která, protože jsem se narodila doma, už nestihli odvézt maminku do porodnice, tak babička říká: „Ta bude mít vždycky hlad. Protože jde zrovna k obědu.“

Tam jsem strávila v Komni, protože oba rodiče pocházeli z té vesnice, tam jsem strávila necelý rok a pak jsme se stěhovali tenkrát ještě do Zlína, protože tatínek pracoval u firmy Baťa. Byl jako mladý muž u firmy Baťa a pracoval tam i po válce a dostal i bydlení, Baťův domeček, v tom domě, který byl postaven přesně podle anglického vzoru, jak Baťa zamýšlel. Dole byl obývací pokoj, kuchyně a nahoře byly dva pokoje a koupelna.

Potom se tam narodil brácha, ten se narodil vlastně už v Gottwaldově, protože od roku 1949, od 1. 1. 1949 to už byl Gottwaldov. A tam jsme bydleli až do mých skoro šesti let a pak byl tatínek odvolán a poslán do Bratislavy. Dělal tam ředitele firmy a my jsme se stěhovali za ním v srpnu. A já jsem v září začala chodit do školy na Slovensku. Slovensky neuměl nikdo z rodiny mluvit, takže já jsem první ročník, první třídu absolvovala úplně v cizím jazyce. Bratislava v té době, to si málokdo uvědomuje, to byl rok 1954, Bratislava nebyla vůbec slovenská. V Bratislavě se přes den mluvilo maďarsky, anebo spíš německy, maďarsky. Slovensky se mluvilo jenom na trzích, kde chodili prodávat prodejci z okolních vesnic. Takže moje maminka se v obchodě vůbec nedomluvila. Tak jsem chodila nakupovat od první třídy já. V obchodě se zásadně zdravilo „čokolom“, jako maďarsky rukulíbám. A pokud někdo chtěl něco nakoupit, tak prostě koupil jediné, když mluvil maďarsky.

Tam jsem chodila až do čtvrté třídy. A pak jsme se stěhovali do Púchova, protože tam se přestěhovalo vedení firmy. V Púchově jsem začala chodit na dvanáctiletku tenkrát. A v pátek, kdy mi začínal svatý týden, jsme se stěhovali zpátky do Zlína, do Gottwaldova. Takže svatý týden jsem trávila už ve Zlíně, ale maturovat jsem šla ještě zpátky do Púchova, takže moje příprava na maturitu ze slovenčiny byla dost zvláštní, protože jsem šla tenkrát do obchodu a chtěla jsem tam kaleráb, a on nikdo nevěděl, co chci. To byla kedlubna, že jo.

→ 2. kapitola: Baťovský Zlín a Pionýr (1950–1960)

Když se tam třeba budoval, my jsme bydleli na takovém sídlišti, budoval se tam závodní klub, a potom, když se dělala třeba výzdoba nebo když se upravoval park, společně se uhrabovaly záhony, sadily růže. Tam se potom sedávalo na těch lavičkách a tam se pletlo. Já jsem tam chodila s maminkou, že jsme to vyšívaly, takže tam jsem se naučila alespoň vyšívat, plést, všechno, takže my jsme třeba s maminkou pletly tak, že já jsem upletla záda, maminka upletla ten zbytek svetru. A od sedmé třídy jsem takhle fungovala. Je teda pravdou, že tenkrát jsem byla ve třídě vždycky jediná, která zvedla ruku, že maminka nepracuje, a brácha taky. Jinak všechny maminky, všichni tátové, prostě všichni pracovali, všech dětí ze třídy.

Fabrika měla potom rekreační středisko, takže jsme, to se budovalo taky svépomocí, tam jsme odpracovali x hodin brigád jako celá rodina. A tam jsme jezdili na pionýrský tábory. A tenkrát byl na pionýrský tábor dost problém sehnat místo, takže vždycky jsme mohli jet jenom jeden. Jeden rok jsem jela já, druhý rok jel brácha. Pionýrský slib jsem skládala ještě v Bratislavě ve čtvrté třídě a pak jsem vlastně, já jsem byla velkej funkcionář, já jsem byla předseda skupinové rady ve škole. My jsme teda jezdili na tábor od firmy nebo tehdy přihlašovali

rodiče své děti u zaměstnavatele a bylo to pro děti po první třídě až do deváté třídy. Byli jsme tam vlastně na 3 týdny vždycky na tom táboře. A bydleli jsme v takových srubech zděných nebo ve velké chatě.

→ 3. kapitola: Dětství v Komni, v kraji žitkovských bohyň (1954–1966)

No moje babička, moje babičky obě dvě, protože pochází rodiče oba dva z jedné vesnice, bydlely v Komni, což je vesnice od té hlavní silnice mezi Starým Hrozenkovem a Uherským Brodem dva kilometry. Babička Josefa nepracovala nikdy, byla doma, vždycky se starala o děti. A my jsme tam jezdili na prázdniny prakticky každý rok aspoň na 14 dní. Takže jsme chodili pomáhat na pole nebo dokonce jsme chodili i do družstva obdělávat babičce nějaké ty jednotky, takže jsme chodili hrabat lúky, jak se tam říkalo, takže se chodily hrabat sena. Ráno v 7 jsme vyjžděli z vesnice na traktor nahoru do těch kopců a večer jsme se vraceli zpátky.

A ještě je tam zajímavé třeba v té Komni, že se tam dělaly povidla, říkalo se tomu, že se kotlují švestky. Kotlují trnky, protože tam se říká švestkám trnky. To bylo na vesnici, byly dvě takové místnosti, ve dvou chalupách to měli a tam se lidi zapsali a prostě se střídali, protože se to muselo dělat celou noc. Takže vlastně si tam přivezli švestky, každý ty svoje, vysypaly se do takového obrovského kotle, jako je kotel na prádlo, na vyvažování prádla. V tom se švestky rozvařily, pak se to přes obrovské síto přecedilo a dalo se to zpátky. A teď se to muselo takovým měchadlem, se tam u toho sedělo, tím měchadlem se to celou noc muselo míchat, aby to zhoustlo. Takže se tam u toho celá rodina střídala. Já jsem to teda zažila jednou, to už jsem byla na vysoké škole, když jsem měla tu čest, že jsem mohla míchat povidla. A to se dělalo tak, každá rodina to dělala tak jednou za 3 roky, protože se jich navařilo ten kotel, to bylo nějakých, já nevím, 400 litrů nebo kolik, takže to stačilo pro tu velkou širokou rodinu na takovou dobu.

→ 4. kapitola: Od studia kožené galanterie až k psaní učebnic (1958–1989)

Já jsem vždycky s maminkou hrozně ráda šila. Takže to mi zůstalo, prostě u nás všichni šili. Když potřebuješ něco na sebe, kup si kus hadru a něco si ušij. To bylo klasický. Šila jsem, pletla jsem. Původně jsem chtěla teda jít na oděvku, oděvní průmyslovku do Trenčína tenkrát, jako že bych nechodila na gympl, ale problém byl v tom, že já jsem v deváté třídě měla naočkovanou žloutenku, jako béčko, takže jsem nemohla jít na internát, musela jsem mít vlastně rok dietu, takže jsem tím pádem skončila prostě ve městě na dvanáctiletce a pak jsem šla teprve na vysokou školu.

Pak jsem nastoupila ve Zlíně na technologickou fakultu, to vlastně ještě tenkrát nebyla fakulta, ale detašované pracoviště strojí fakulty VUT Brno, a já jsem tam studovala technologickou fakultu – technologie kůže, gummy a plastických hmot. A teď v současné době je tato fakulta vlastně základem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Můj obor je kožená galanterie. Tam u nás ve firmě se dělaly hlavně peněženky, potom diplomatické kufry a kabelky a takové to věci.

Na škole jsem se vdala za spolužáka, odešli jsme do Pacova na závod Kozak. Tam jsme pracovali necelé dva roky, pak jsme se stěhovali zase na ředitelství do Klatov, kde jsem teda byla celých 36 let. Tam se narodily obě dvě děti v Klatovech. Do Klatov jsme se stěhovali v sedmdesátém třetím. Nejdříve jsme byli právě v závodě v Pacově, závod Kozak, a pak jsme šli do Klatov na ředitelství. A tam se narodil Ondra v sedmdesátém čtvrtém hned a Alenka v sedmdesátém sedmém. Ale to byl zajímavý náš přechod vlastně do Klatov, protože já jsem byla už pět let vdaná, neměla jsem dítě žádný, byl hrozný problém s otěhotněním. Tam se našel bezvadný teda gynekolog v Pacově, který mi tenkrát píchal nějaký tři sady injekcí, takže jsem fakt přesně termínově otěhotněla. Nastěhovali jsme se do Klatov, takže jsme měli nastupovat do práce 1. října a já jsem byla v práci přesně 8 dnů, když zjistili, že jsem teda těhotná. Devět měsíců jsem byla v nemocnici... Takže já jsem vůbec neznala Klatovy, vůbec jsem nevěděla, kde co je, a strávila jsem prostě tu dobu ve špitále, takže jako to bylo dost kruté. Vlastně i zařizování toho bytu a všechno podobně. Když mi třeba v nemocnici říkali, no na dětské půjdete tam a tam, vůbec jsem netušila, o čem mluví. Vůbec jsem nevěděla, kde to je.

Pak jsem dělala v technickém odvětví a pak v technickém rozvoji. A nakonec jsem šla učit. Protože tam v Klatovech bylo učiliště a potom tam byla i střední škola, kde se učila kožená galanterie. A vlastně až potom, to už jsem dva roky učila, tak jsem udělala psychologii tady na ČVUT, to byly čtyři semestry. A jako závěrečnou práci jsem psala učebnici pro technologii kožené galanterie. Takže já jsem vlastně 26 let učila odborné předměty kožené galanterie.

→ 5. kapitola: Nedostatkové zboží (1969-1985)

V Pacově jsme měli jenom podnájem, to bylo docela takový krutý. Podnájem, protože to byly vlastně takové dva pokoje za holičstvím, takže jsme měli třeba společný záchod s těma holičema. Což to se dá vydržet, ale bylo tam takové vlhko, že mi tam třeba houby rostly v kozačkách. Potom v Klatovech to byl třípokojový byt, to byla novostavba... takže jsme přišli do bytu, který nebyl uklizen. Teď, když se předávají byty, tak jsou uklizené. Tam byla opravdu malta na oknech. A teď vlastně ten barák dostavili někdy, já nevím, možná v červnu, a my jsme se tam stěhovali po těch třech měsících, takže to bylo docela krutý stěhování. Navíc teda to byl poslední panelák na celém sídlišti, takže už jim nezbyly materiály, nezbyly peníze, takže jsme měli kompletně na všech podlahách růžové lino. Normálně růžový linoryt, všude... Ale jinak bydlení to bylo, protože jsme bydleli poslední panelák pod Hůrkou pod kopcem, kde je lesopark, takže to bylo bezvadný. Sice to bylo takových 20 minut do fabriky a do jesliček, do školky to bylo tak půl hodiny pěšky, tam žádné autobusy nejezdily, takže se muselo doběhnout vždycky pěšky.

Tenkrát po porodu vlastně jsem měla zánět prsu, jsem měla strašně vysoký teploty, takže jsem musela po měsíci přestat kojít, no a teď sehnat lahvičku na pití... Tatínek mi ji posílal ze Zlína. Děda posílal ze Zlína lahvičky, aby měl Ondra z čeho pít, protože lahvičky nebyly v obchodech. A potom, když už byly děti starší a byly přesnídávky, protože taky ovoce, neměli jsme žádnou zahradu, takže byl problém. Takže jsem sháněla přesnídávky. Vždycky, když byly přesnídávky v obchodě, tak se dávaly po deseti, takže jsem pokaždé prostě musela tu frontu vystát a deset přesnídávek přinést, aby měly... Na mandarinky, na pomeranče se stávaly fronty. A Alenka jezdila do výtvarky a vždycky čekala na výtvarku na autobus, jezdila autobusem, čekala na autobus a autobusová zastávka byla tak jako na kopečku, nad tím byla zelenina ovoce. Teď viděla, že tam mají mandarinky, tak si šla stoupnout do té fronty na ty mandarinky, ujel jí autobus, tak nemohla jít do výtvarky, ale koupila první mandarinky.

Manžel byl věčně v práci, takže jako... Když se narodila třeba Alenka, tak – teď je štěstí, že tatínkové mohou být doma, že – maminka moje už nežila, protože maminka zemřela, když měl Ondra rok, takže vlastně tu už babička nebyla, tak přijel můj tatínek. A můj tatínek věšel pleny venku, takže všichni, tam jako všechny sousedky ho znaly, tak všechny mu fandily, všichni ho obdivovali, všichni ho chválili. A on dokonce náš děda, když tam jezdily děti na prázdniny, na ty tři týdny tam vždycky jely do Zlína, tak děda... Jsme si je předávali v Praze, abych nemusela já jet tam nebo obráceně, protože přece jen je to přes celou republiku, tak já jsem je přivezla do Prahy na vlak, vlakem. Tam jsem panu průvodčímu dala bonboniéru, že je vysadí v Otrokovicích, že si je tam dědeček převezme. A zpátky zase je děda přivezl do Prahy. Vždycky mi přivezli kufr vypraného prádla, protože přece maminka má moc práce, tak děda vypral i vyžehlil.

→ 6. kapitola: V listopadu 89 jsme se rozvedli (1989–2021)

V roce 1980 paní Anna s manželem koupili chalupu v chráněném území Šumavy, kam i s dětmi pravidelně jezdívali. V listopadu 89 se ale s manželem rozvedli... VOICEOVER

To bylo hodně krutý období. Řeba my jsme dostali od tatínka dětí mých výpověď z bytu... Z toho, který jsme dostali společně jako podnikový byt, takže on podal u soudu výpověď z bytu. Takže jediný štěstí, že tenkrát vlastně závodní výbor ROH, který věděl, že já jsem tam celou dobu pracovala, tak ten se za mě postavil a ten rozhodl, že jsme z toho bytu výpověď nedostali. To už bylo po revoluci, protože my jsme měli rozvod, my jsme

měli první stání 7. listopadu, druhé stání 13. listopadu, a to nás hned rozvedli. Po dvou stáních nás rozvedli, po týdnu. A pak byl 17. listopad, takže to bylo přesně osmdesátý devátý rok... Rozvod nabyl právní moci 7. prosince a on se 14. prosince ženil... Asi tak. Bylo to fakt, to jsem opravdu tenkrát přemýšlela nad každou pětikorunou.

A když obě děti odešly studovat do Prahy, dostudovaly, vracet se do Klatov nemínily, jednak by asi nesehnaly odpovídající místa, takže já jsem v Klatovech prodala byt, prodala chalupu v chráněném území Šumavy a koupila si byt tady v Praze a stěhovala se za nima. Takže ve svých 61 letech jsem se stěhovala do Prahy. A už v současné době tady bydlím dvanáctý rok.

→ 7. kapitola: Mým koníčkem je patchwork (2003–2021)

Potom, co děti už byly větší nebo i po rozvodu, tak jsem začala hodně dělat ruční práce a všechno, tak jsem začala šít patchwork a od té doby se věnuju tomu, že dělám kurzy a tak. Patchwork, to je vlastně z angličtiny patch – je záplata, work – práce, takže práce se záplatama. A je to sešívání dílků různých tvarů do velkých ploch, mohou z toho být i oděvy, a hlavně to slouží jako příkrývky nebo teď už takových 15 let je hodně rozšířený art quilt, že jsou to opravdu nástěnné obrazy... Teď mám plán, že všichni 3 moji vnuci musí dostat nějaký ten svatební quilt, tak jeden už mám ušitý. Takže ty další budu dodělávat.

Co tady bydlím vlastně, od toho prvního roku, co tady bydlím, tak chodím na Univerzitu třetího věku na filosofickou fakultu, takže jsem se přihlásila ten rok na etnografii. Tam jsem dělala závěrečnou práci právě na patchwork. Takže jsem tam dělala dějiny umění, dějiny hudby, to bylo několik semestrů, dějiny – třeba železnice v českých zemích, což se mi hrozně líbilo. Teď už po tři roky chodím s jednou kamarádkou, chodíme společně, takže to je dobrý.

Konec příběhu:

Paní Anna se ručním pracím věnuje celý život a na patchwork se stala skutečnou odbornicí. Pořádá kurzy a workshopy patchworku, šije na zakázku, její díla se objevují na výstavách a také spolupracuje na mezinárodním projektu při tvorbě tapisérie. V současné době žije v Praze a kromě ručních prací a studia na Univerzitě třetího věku se věnuje vnoučatům.

